

אבות תקנום

תמצית סוגיות ה"דף היומי"

מתוך "דרך ישרה" מסכת בכורות

דפים ל"ט - מ"ה, פרשת במדבר תשע"ט

דרך ישרה תמצית הדף

דף לט

*מומי האף והפה. *חסר כוליא. *מעוך וכתות.

1. חוטמו שניקב נפגם ונסדק או שניקבו חוטמין זה לתוך זה מבחוץ. 2. וכן שפתו בשורה החיצונה. 3. חוטין החיצונות שנפגמו ונגממו. 4. הפנימיות זהו מן התימות ולפנים, אם נעקרו לת"ק שוחטין לר"י בן קפוצאי פסול ולא נשחט אלא ירעה, ולר"ח בן אנטיגנוס אינו פוסל כלל. בעל כוליא אחת תני חדא דפסול שנאמר שתי הכליות, ותניא אידך כשר שנאמר יסירנה לרבווי. ומתריצין 1. להו"א פליגי האם חסרון בפנים פסול כיון שאינו תמים, או כשר משום שאינו מבחוץ. 2. נבראה באחת מעיקרא כשירה ובנחסרה פסולה, ודחי דתניא דומיא דשלש. 3. נחלקו האם יש בריה באחת. 4. חסרה אחר שחיטה כשירה, ודחי מצורם און הפר וקיבל דמו פסול. 5. למסקנא כשירה בחסרה לאחר קבלת הדם, ובשעת זריקה צריך שיהיה בן שנה וא"צ שיהא תם. מעוך וכתות נתוק וכתות, לראב"י זהו בגיד, לר"י אף בביצים, ולרבי יוסי מעוך וכתות אף בביצים. ופלוגתייהו 1. להו"א בחסרון בפנים, וקשיא א"כ מה דעת רבי יוסי. 2. למסקנא פליגי במומין שבגלוי, לר"י נחשב מום כיון דמכווצן או תליין, לראב"י אינו מום דמעיקרא נמי שייך, ולרבי יוסי רק מעוך וכתות הוי מום כיון דליתנהו.

דף מ

*מומי הרגלים והביצים. *המומים שהוסיפו.

1. נפגם בזכרים הזובן וזהו הנרתיק של הכיס אבל אם ניטל אינו מום, ובנקיבה של מוקדשין נפגמה העריה. 2. זנב שנפגם מן העצם או שראשו מפוצל. 3. יש בשר בין חוליא לחוליא מלא אצבע, ולענין זה אמרינן שאצבע היא רבע טפח, או נאמר לגבי השיעור בציצית, או האמה שהיתה במקדש בשער שושן הבירה שהיתה יתירה על של משה. 4. שני ביצים בכיס אחד. 5. שני כיסים וביצה אחת, לת"ק הוי מום, לר"י שיש לו שני ביצים, ולר"ע מושיבו על עכוזו וממעך, ובנמצאת דבוקה בכסלים ר"ע שרי ור"י בן נורי אסר. 6. חסר ויתר, ביד מומא וברגל טריפה. 7. רגליו קלוטות כשל חמור, בעולות ואפילו שסדוקות. 8. שחול שנשמטה ירכיבו, וכסול שאחד מיריכיו גבוהות. 9. נשבר עצם ידו ועצם רגלו, אע"פ שאינו ניכר מחמת עצמו אלא מחמת מלאכה.

המומים שהוסיפו שחוטמים עליהם את הבכור ופסוה"מ נפדין עליהן 1. גלגל עינו עגול כשל אדם, וזהו במושב העין. 2. פיו כשל חזיר, וסגי שפיו בולט אף דלא עגול. 3. בלשון, לת"ק שניטל רובה ולר"י רוב המדבר. 4. לחי תחתון עודף על העליון, כשיש בה עצם. 5. אוזן גדי כפולה, כשיש תנוך אחד. 6. זנב הגדי עגולה כשל חזיר, אף שהיא עבה. 7. זנב גדי שיש בו חוליא אחת, ובטלה שתיים. 8. פיו קצר או רגליו קצרות מחמת עצם. 9. יבלת בעינו הוי מום, להו"א כשאין עצם ולמסקנא דווקא בשחור או כשיש שיער, משא"כ בגופו דפוסל וכשיש עצם שוחטין. 10. נפגם עצם ידו ורגלו, ונפרק עצמו של פיו. 11. עינו אחת גדולה כשל עגל ואחת קטנה כשל אוז, וכן אזנו. 12. לר"י שאחת מהביצים גדולה פי שתיים מהשניה, ולחכמים כשירה אפילו קטנה כמו פול. 13. זנב העגל שאינה מגעת לקשר העליון שבירך, ולחכמים כשר דמרבית העגלים כך עד שגודלים.

דף מא

*המומים שלא שוחטין. *אנדרוגינוס.

המומין שלא שוחטים עליהם במקדש ובמדינה 1. חורוור ומים שאינם קבועים. 2. חוטין הפנימיות שנגממו ולא נעקרו. 3. גרב לח מבחוץ ומבפנים, אבל יבש מבפנים ומבחוץ הוי מום, ובמצרים היה לח מבחוץ ויבש מבפנים. 4. בעל יבלת. 5. חזזית רגילה,

אבל חזית מצרית הוי מוס. 6. זקן, דהוי אורחיה ולא הדר בריא. 7. חולה, דהוי אורחיה ולא בריא. 8. מזוהם, דמאיס ולא כחיש. 9. אם התחייב מיתה על פי עד אחד, והיינו רובע נרבע מוקצה נעבד ונוגח שהמית. 10. טומטום במקדש שמא הוי נקיבה, ובמדינה דלמא הוי זכר בלא מוס.
דין אנדרוגינוס 1. לת"ק אינו מוס, ולא אמרינן שהנקבות שבו תיחשב לחריץ מכיון שהיא במקום בשר, וילפינן לאביי דומיא דשבור דהוי עצם ולרבא ילפינן מגרב. 2. לרי"ש אין לך מוס גדול מזה, ובעי האם הוי מוס ודאי או מספק, ונפ"מ למלקות משום גיזה ועבודה. 3. לחכמים אינו בכור כלל ונגזז ונעבד.

דף מב

*הספק בטומטום. *מקום הטלת מימיו.

לרב חסדא טומטום לכו"ע קדוש מספק, והשמועות 1. בכל מקום שנאמר טומטום יחד עם אנדרוגינוס קסבר סמי מכאן טומטום, ואמרינן לגבי: ערכין, ערך אשה, קרבן שלמים, עולה, טומאה בבית הבליעה, תמורה. 2. חמשה לא קדושים ולא מקדישין, והם: טריפה, כלאים, יוצא דופן, טומטום ואנדרוגינוס, ותירץ דתני יתום. 3. לרי"ש בן יהודה נאמר בבכור הזכר ואתי למעט טומטום ואנדרוגינוס ש"מ דזהו בריה בפ"ע ופליג על רבנן דסברי שקדוש מספיקא, ודחי דפליגי במטיל מים במקום נקבות האם חיישינן שנהפכה זכרותו לנקבותו.
לרבי אלעזר טומטום המטיל מים במקום נקבות הוי חולין כנקיבה ודאית, והשמועות 1. זהו דלא כת"ק ורי"ש דאמרי ספיקא הוא אלא כרבנן בתראי דלא כרב חסדא, ותירץ דסובר כר"ל דטומטום הוי ספק רק באדם הואיל וזכרותו ונקבותו במקום אחד אבל בבהמה אזלינן בתר מקום הטלת מים. 2. ניהוש שנהפכה זכרותו לנקבותו בין לרי"מ דחייש למיעוטא ואף לרבנן נימא הואיל ואישתני, ותירץ דאיכא מ"ד דלא אמרינן כן. 3. פלוגתא האם אשת טומטום חולצת או אף מתייבמת, להוי"א פליגי האם אמרינן הואיל ואישתני אישתני, ולמסקנא לכו"ע אמרינן ופלוגתייהו האם סריס חמה מתרפא וממילא אשתו מתיבמת, או כר"ע דאינו מתרפא וקסבר דטומטום הוי ספק סריס חמה לכן חולצת ולא מתייבמת.

הדרן עלך פרק ששי דבכורות!



דף מג

*המקראות במומין. *אדם יתר מבהמה.

בתורה נאמרו דיני מומין בבכור ובקדשים ובאדם וילפינן זה מזה, והשמועות 1. יבלת נאמרה רק בבהמה ודק ותבלול באדם, וילפינן בגז"ש גרב ילפת. ומופני בכך שגרב מיותר משום דמאיסא, דאלי"כ נפרוך דבהמה קריבה בעצמה למזבח ואדם נתרבה במצוות ובכור קדושתו מרחם. 2. א"א שכולם יכתבו באחד וילמדו ממנו, להוי"א דקלוט וחוטין ליתנהו באדם וגבן וחרום ליכא בבהמה, ולמסקנא כל הפרשה נשנית בשביל דבר שנתחדש בה. 3. א"א ללמוד חדא מתרתי: בכור אין קדושתו מרובה ואינו בפשוטין, קדשים אין קדושתן מאליהן, אדם אינו קרב בעצמו.
איכא מומין שאדם יתר על בהמה דבעינן שוה בזרעו של אהרן, וזהו משום מראית העין והוי עשה אבל ליכא חילול עבודה 1. מומי הראש: כילון, חד מלמעלה ורחב מלמטה. 2. לפתן, שראשו רחב למעלה. 3. מקבן, כמו קרדום שערפו עגול וצר ברחבו. 4. ראשו שקוט ומשופע מלפניו. 5. סקיפת, חסר מאחוריו. 6. שקוט, שראשו שמוט בין כתיפיו. 7. בעלי חטוטרות, אם יש בו עצם לכו"ע פסול וכשאין עצם פלוגתא. 8. קרח שיש לו שיער לאחוריו ולא לפניו כשר, לפניו ולא לאחוריו פסול, לפניו ולאחוריו ובאמצע קרח לל"ק כשר ולל"ב פסול, ושאין לו כלל פסול, ורי"י מכשיר קרחנים.

דף מד

*מומי העין באדם. *גודל הגוף. *הטלת מים.

מומי העין באדם ומה בכללם 1. זבלגנין שעיינו זולגות מים, מחלוקת. 2. או גבן ילפינן שאין לו גבינים, או שיש לו גבין אחד, שגביניו שוכבים וארוכים, ופשוטו שיש לו גבינים הרבה, וי"א מי ששדרתו עקומה ונראה שיש לו שני גבין ושני שדראות. 3. או חרום, שחוטמו שוקע, סולד, בולם, נוטף, ולרבי יוסי רק אם כוחל שתי עיניו כאחת. 4. בעינו, מי שמקום שתי העינים למעלה או למטה וכן שאחד מהם למעלה או למטה, או שעיינו במקומן ורואה בעין אחת את החדר ובאחת את העליה. 5. עוור שסומא בשתי עיניו או באחת, וקמ"ל איש לרבות חורור ומים קבועים אף שרואה בעיניו, דק שרואה חלש, תבלול שראייתו מבולבלת, בעינו למי שעינו שונה. 6. סכי שמש, שאינו יכול לראות מקום שזורחת עליו השמש. 7. זגדן, שאין עיניו שוות. 8. צירן, עיניו תרוטות צירניות דומעות דולפות טורדות. 9. תמיר שתמו ריסי הוי מוס ואם נשתירו מעט פסולו משום מראית העין, וכן הוי מוס זויר שעיינו משוטטין ולופין שריסיו מרובין.
מומי גודל הגוף 1. גדול או קטן מהרגיל בעיניו, גופו, חוטמו, ושפתו. 2. באזניים צימם שאזניו מכווצות כספוג, צימע שאזניו קטנות, וצימח שאזניו ארוכות. 3. ניטלו הטלפיים וזכרותן פסול ונפדין עליהם, וכן בקרנים אם ניטלו אף השרשים ואם לאו פסול, ומעל הזכרות כשירה כדאשכחן בפרה. 4. בבטנו, דדיו גדולים כריסו צבה או טיבורו יוצא, וכן הנכפה ומי שבאה עליו רוח שד. 5. מאושבן שביציו גדולים, ובעל גבר שגידו גדול, ופליגי אם פסול עד הארכובה או לאחריה. 7. מרוח אשך, שאין לו

ביצים, נמרחו אשכיו, רוח באשכיו, מראיו חשוכין וזהו כושי.
 השמועות בהטלת מים 1. משתינים בפני רבים דאלי"כ כריסו צבה אבל אין שותין משום צניעות. 2. יש באדם שני נקבים אחד
 שתן ואחד ש"ז וביניהם כקליפת השום, ואם ניקבו נמצא עקר. ודרשינן לא יהיה בך עקר ובבהמתך, אם תעשה עצמך כבהמה
 בהטלת מים או לגבי קבלת התפילה. 3. אין להשתין בבבל על כלי חרס או קרקע קשה, כיון שנהרות בבל מגיעות לעין עיטם.
 4. אשה אסורה להשתין בפני התינוקות משום חוצפא, אבל בצד שרי. 5. עמוד החוזר בצואה מביא לידי הדרוקן, סילון במי
 רגלים מביא לידי ירקון, דם רבה מביא שחין, ש"ז רבה מביא צרעת.

דף טז

***מומי הרגלים. *טומאת אהל. *לא שוה באדם ובהמה.**

מומי הרגלים 1. או שבר רגל לרבות קישן שמקיש קרסולו, עיקל שאין ארכובותיו נוקשות, וקילבן שפיקה יוצאת. 2. בעל
 פיקין וכסתות הרבה, ושופנר שאין לו כסתות. 3. פיקה יוצאת מגודלו, עקיבו יוצא לאחוריו, ושוקו יוצא באמצע רגלו. 4.
 פרסותיו רחבות כשל אוז אף דהוי סדוק. 5. או שבר יד, לרבות אצבעות מורכבות או קלוטות למעלה מן הפרק ולא חתכן. 6.
 יותרת שנספרת על גב היד וחתכה, אם יש בה עצם פסול ואם לאו כשר. 7. יתר בידיו וברגליו ר"י מכשיר וחכמים פוסלים,
 ופליגי בקרא דאיש מדון האם הוזכרו לשבחו או לגנותו. 8. איטר ביד או ברגל פסול, ושולט בשתי ידיו רבי פוסל דסובר דיש
 כחישותא בימין, ורבנן מכשירין דהוי בריותא בשמאל.

טומאת אהל 1. יותרת שיש בה עצם ואין בה צפורן מטמאה במגע ומשא, ואם נספרת על גב היד מטמאה אף באהל, וכשאינה
 נספרת מטמאה במגע ובמשא משום גזירת עצם כשעורה או אטו נספרת ועשו היכר שלא ישרפו עליה. 2. רוב בנין זהו שני
 שוקים וירך ורוב מנין קכ"ה איברים, וזה אף במי שמספר איבריו שונה משום דאזלינן בתר רובא דאינשי. 3. לאשה יש רנייב
 איברים דאיכא שני דלתות ושני צירים ולר"ע אף מפתח, ואינם מטמאין באהל כיון דבעינן שוה ככל אדם, והא דמצינו צירים
 בזכר זהו צירי בשר.

לא שוה באדם ובהמה 1. הפסולים רק באדם: עורו כושי וזהו שחור, גיחור אדום, לבקן לבן. 2. גובה ננס או קפח שזהו ארוך
 ודק. ואמרינן שאין להשיא ביחד שתי גבוהים, נמוכים, לבנים, ושחורים. 3. חרש, שוטה ולרשב"ג אף בבהמה אינו מובחר,
 שיכור מדברים מתוקים ודלא כר"י. 4. בעלי נגעים טהורים, ולר"י בעלי הדלדולין. 5. הפסולים רק בבהמה: אותו ואת בנו
 כמ"ד שנהג בזכרים. 6. טריפה יוצא דופן ושנעבדה בו עבירה. 7. הנושא נשים בעבירה מדירה בהנאה על דעת רבים שאין לזה
 הפרה רק לצורך מצוה, והמטמא למתים סגי בקבלה כיון שאין יצרו תוקפו.

הדרן עלך פרק שביעי דבכורות!

שאלות לחזרה ושינון

הדרן!

דף טז

פרק שביעי- מומין אלו

א. דיני מומי האף והפה (4)

אדף מג

ב. המח' בבעל כוליא אחת, ובמאי פליגי (5)

א. היכן נאמרו בתורה דיני מומין, והשמועות (3)

ג. מעוון וכתות נתוק וכרות, המח' היכן ובמה
 (נחלקו) (2)

ב. המומים שאדם יתר על בהמה (8)

דף טז

אדף מד

א. דיני מומי הרגלים והביצים (9)

א. מומי העין באדם (9)

ב. המומים שהוסיפו חכמים שבכור נפדה עליהם
 (13)

ב. מומי גודל הגוף (7)

ג. השמועות בהטלת מים (5)

דף טז

אדף מה

א. המומים שלא שוחטים עליהם תם במקדש ולא

א. מומי הרגלים באדם (8)

בעל מום במדינה (10)

ב. טומאת אהל והאיברים (3)

ב. דין אנדרוגינוס (3)

ג. הפסולים רק באדם ולא בבהמה ולהיפך (7)

דף טז

הדרן!

א. לרב חסדא טומטום קדוש מספק, והשמועות (3)

ב. טומטום המטיל מים במקום נקבות, והשמועות
 (3)

הושלמה סדרת "דרך ישרה" על כל הש"ס! יצאו לאור בס"ד מסכתות:

📖 **ברכות** עם מחודדין בפ"ך.

📖 **שבת** מהדורה חדשה.

📖 **עירובין**

📖 **פסחים**

📖 **שקלים ר"ה**

📖 **יומא**

📖 **סוכה**

📖 **ביצה תענית**

📖 **מגילה-פורים** עם מדרש,

תוספתא, ותמצית מחור יין לרמ"א

📖 **מו"ק חגיגה**

📖 **יבמות**

📖 **כתובות**

📖 **נדרים**

📖 **נזיר סוטה**

📖 **גיטין**

📖 **קידושין** - עם תורתך שעשועי,

סימני הדף, ותוספתא

📖 **בבא קמא**

📖 **בבא מציעא**

📖 **בבא בתרא א-ב**

📖 **סנהדרין א-ב** עם "יש סדר

לגמרא" ותמצית כל המסכתא.

📖 **מכות שבועות**

📖 **עבודה זרה הוריות**

מחודדין בפ"ך

📖 **זבחים**

📖 **מנחות**

📖 **חולין**

📖 **בכורות** עם הקדמות ומושגים

📖 **ערכין-תמורה**

📖 **כריתות-מעילה**

📖 **נדה**

ניתן להשיג: בטל' 054-8479220, ת.ד. 5053 בני ברק, yesodot100@gmail.com מחיר: 5 ₪.

חיבורים נוספים מבית "דרך ישרה":

נשיח בחוקין 1270 מצוות לפי כל

השיטות של מוני תרי"ג המצוות.

בחקותין אשתעשע - על תרי"ג מצוות, לשיטת בה"ג ואזהרות ר"ש אבן גבירול.

עתים לתורה - לוחות ללימוד יומי לכל יהודי, עם הרב מרדכי גנוט שליט"א.

שירת ישראל - סוגיות מסכת ב"ק.

קיצור חודים מנוקד ומסודר.

קיצור אלשין רות

קיצור אלשין אסתר

קיצור אלשין איכה

בקרוב בס"ד על שה"ש וקהלת.

באהבת תשגה תמיד - שיחות

באהבת תורה ודרכי זכירתה מהגאון רבי בונים שרייבר שליט"א.

איזוהי דרך ישרה - כיצד ללמוד

לשנן ולזכור, עם הכנה למסכת מכות.

הקדמות ומושגים - סדר קדשים,

ובקרוב בס"ד על סדרי זרעים וטהרות.

|| ניתן להצטרף לקהל הקוראים, ||

ולקבל את העלון במייל

לפרטים תגובות והערות:

yesodot100@gmail.com

~347~

המערכת